

המגירה, מפני שאין ודאות שהטומאה תצא לתוך הבית, שהרי יכול הוא להוציאה לחצאין, בחצאי כזיתים, שאינם מטמאים, או לשורפה במקומה, בתוך המגירה. [ותקנת חכמים שגזרו טומאה על המקום שעתידיים להעביר דרכו את הטומאה היתה רק על מת שלם, שאין רגילות להוציא מת שלם בחצאי זתים, או לשרוף אותו במקומו, והכא רבי יוסי מטהר במת שאינו שלם – תוספות].

וקתני סיפא דההיא משנה: שאם העמידה למגדל בפתח הבית, באופן שהמגירה עצמה נמצאת בחלל הבית ופתחה פתוח כלפי חוץ הבית,

הרי אם הטומאה בתוכה – הבית טהור, שהרי אין סופה של הטומאה לצאת דרך הבית אלא דרך פתח המגדל שהוא מחוץ לבית (163).

וכן אם הטומאה בבית, מה שבתוכה טהור שהרי אין סופה של הטומאה, ליכנס לתוך המגדל.

ותני עלה דההיא משנה: רבי יוסי מטהר. קכו-א

הרי אם יש טומאה בתוכה של המגירה, אף על פי שהטומאה אינה טמונה, שהרי יש מעליה חלל טפח, ואינה בוקעת ועולה לתוך הבית, וגם פתח המגירה פחות מטפח ואין הטומאה יכולה לצאת דרכו, מכל מקום הבית טמא. כדמפרש ואזיל.

ואם הטומאה בבית, הרי מה שבתוכה של המגירה טהור. לפי שאין הטומאה יכולה ליכנס למגירה, משום שפתחה פחות מטפח, ותקרת המגירה שיש בה חלל טפח חוצצת בפני הטומאה שבבית.

מפני שכאשר הטומאה בתוך המגירה דרך טומאה לצאת, שסופה של הטומאה שבתוך המגירה שיוציאו אותה משם והיא תעבור דרך הבית, הלכך כשהטומאה בתוכה הבית טמא. [ודין זה מדרבנן הוא, שגזרו טומאה על המקום שעתידיים להעביר דרכו את הטומאה].

ואילו כאשר הטומאה בתוך הבית אין דרך טומאה שבבית ליכנס לתוך המגירה. הלכך כשהטומאה בבית מה שבתוך המגירה טהור.

ורבי יוסי מטהר את הבית כשהטומאה בתוך

עיקר, דהא אין סוף טומאה לצאת שם. אך הרא"ש כתב דשפיר גרסינן כן, ומיירי באופן שהמגדל סותם את כל הפתח, דהשתא ודאי סוף הטומאה לצאת דרך מקום המגדל. והמהר"ם תירץ כעין זה, דמיירי באופן שיש טפח מתחת למגדל, דהשתא סוף הטומאה לצאת מתחת למגדל, וכשתבא שם הטומאה הרי היא תטמא את מה שבתוך המגדל, עיי"ש הטעם.

ויתכן לבאר את המחלוקת של הר"ש והרא"ש ומהר"ם, דהנה כבר מפורסמת החקירה בגדר הדין של "סוף טומאה לצאת", האם

שאיין בה פתח טפח, והקשה עליו, שאם אין בה חלל טפח מדוע טומאה בבית מה שבתוכה טהור, הרי כל שאין בו חלל טפח אינו יכול להציל מפני הטומאה שבבית? וכן קשה מה שכתב רש"י, מדוע כאשר המגדל בפתח טומאה בתוכה מה שבבית טהור, נימא טומאה רצוצה בוקעת ועולה ומתפשטת לבית?

163. הרמב"ן הביא שיש גורסים "טומאה בבית מה שבתוכה טמא", והר"ש באהלות שם כתב דלא גרסינן כן, אלא "מה שבתוכה טהור", וכן

והוינן בה: **אחיזא קאי רבי יוסי?**

אילימא אסיפא? תיקשי, מאי קמשמע לן רבי יוסי, הרי **תנא קמא נמי טהורי קא מטהר?**

אלא, על כרחנו לומר, דשמעיה רבי יוסי **דקאמר תנא קמא — טומאה בתוכה הבית טמא.**

ודין זה נאמר בשני אופנים —

אי באופן שיש בחלל המגירה פותח טפח, וכדקתני ברישא, שאז אין הטומאה טמונה, אלא הטעם שהבית טמא הוא **משום דדרך טומאה לצאת** דרך הבית.

ואי באופן שאין סוף הטומאה לצאת דרך הבית [כגון שהמגירה בפתח הבית], אלא שאין בחלל המגירה טפח, ולכן הבית טמא, **משום דטומאה טמונה** שבתוך המגירה

בוקעת דרך המגדל ועולה לתוך הבית, והרי הבית מאהיל עליה.

ודין זה משתמע מזה שתנא קמא העמיד את דבריו רק באופן שיש בחלל המגירה חלל טפח, ומשמע שאם אין שם חלל טפח הרי הבית טמא גם באופן של הסיפא, שאף שפתח המגירה הוא לחוץ, ואין סוף הטומאה לצאת לבית, מכל מקום הבית טמא משום שטומאה רצוצה בוקעת ועולה.

וקאמר ליה רבי יוסי לתנא קמא: חולק אני עליך בשני האופנים —

הא **דקאמרת** ברישא שהבית טמא מפני שדרך **טומאה לצאת** — הרי אני מטהר מפני ש**יכול הוא להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה.**

ודקאמרת בסיפא [כפי שששתמע מדבריך

שם, שאם לפי הצד השני, הרי כאשר יוציאו את הטומאה יזיזו את המגדל, ולעולם אין סוף הטומאה ליכנס למגדל, והנידון לטמאות את המגדל הוא רק מחמת שזה נחשב שכבר עכשיו יש כאן טומאה. וכן תירוץ המהר"ם שיש טפח מתחת למגדל לא יתכן אלא לפי הצד הראשון, דחזינן כאילו עכשיו הטומאה מתחת למגדל והיא בוקעת, שלפי הצד השני הרי צריך שיהיה אהל אחד המחבר ביניהם וליכא. ומעתה, אם הרה"ש סובר כמו הצד השני הרי לא יתכן לגרוס טומאה בבית מה שבתוכה טמא.

אך עיקר דברי הרא"ש והמהר"ם צריכים עיון מקושית הגמרא כאן, דמקשינן תנא קמא נמי טהורי מטהר, ואם גרסינן "טמא", הרי תנא קמא מטמא, ושפיר פליג רבי יוסי ומטהר לפי שיכול להוציאם חצאים, וכמו דפליג ברישא, ומאי מקשי? וכן הקשה התוספות **יום טוב** שם.

הביאור הוא שרואים כאילו המת נמצא כבר עכשיו במקום שהוא עתיד להיות, ודנים כאילו יש שם טומאה, או שמא, כיון שסוף הטומאה לצאת דרך שם, הרי המחיצה שחוצצת בפני הטומאה אינה נחשבת למחיצה, ורואים כאילו הפתח פתוח והטומאה עוברת דרך שם. ונפקא מינה בין הצדדים במקום שסוף הטומאה לבא דרך שם אך אין אהל אחד המחבר ביניהם, שלפי הצד השני שכל הטומאה היא מחמת שרואים כאילו אין מחיצה, הרי זה שייך רק במקום שיש אהל אחד המחבר ביניהם, מה שאין כן לפי הצד הראשון, שכל מקום שהטומאה תעבור שם חזינן כאילו היא כבר נמצאת שם, הרי זה שייך גם בלא אהל אחד, וראה **בחידושי רעק"א** [טהרות] שדן לגבי שער העיר מטעם זה, עיי"ש. ומעתה כל דברי הרא"ש יתכנו רק לפי הצד הראשון, שחזינן כאילו הטומאה עכשיו נמצאת

אם היא מכנגד השקוף המשקוף ולפנים, דהיינו, שהיא בתוך הבית, הרי הבית טמא ואפילו אם אין ברוחב הצואר טפח.

ואם הטומאה נמצאת מכנגד השקוף ולחוץ — הבית טהור. ולהלן הגמרא מבארת את דבריו.

רבי אלעזר אומר: אם פיו של הכלב לפנים ונקב אחוריו לחוץ — הבית טהור. [ובאופן שהטומאה מחוץ לבית, ואין בצואר רוחב טפח, שמצד דין אהל ומצד דין טומאה רצוצה אין סיבה לטמאות את הבית, ומצד סוף טומאה לצאת, הרי סופה לצאת דרך אחוריו ולא דרך פיו].

אבל אם פיו לחוץ ונקב אחוריו לפנים — הבית טמא. מפני שטומאה יוצאת דרך שוליו, שסוף הטומאה לצאת דרך אחוריו.

רבי יהודה בן בתירא אומר: בין כך ובין כך בין שפיו לפנים בין שפיו לחוץ, בין שהטומאה מכנגד המשקוף ולפנים בין שהיא לחוץ, בין שיש בצוארו פותח טפח בין שאין בצוארו פותח טפח, בכל אופן הבית טמא. שאף בדרך כניסתה של הטומאה, דהיינו דרך הפה, היא מוציאה את הטומאה לבית. [פירוש אחר — שלפעמים הטומאה יוצאת דרך פיו על ידי שהוא מקיא את האכל].

והשתא מבארין דברי רבי יוסי: מאי לאו, אהא דקאמר רבי מאיר שאם אין בצוארו פותח טפח הבית טהור קאי רבי יוסי, ואמר, שאם הטומאה מכנגד המשקוף ולפנים,

[שם] שהבית טמא משום דטומאה טמונה בוקעת — הרי אני חולק על זה וסובר דטומאה טמונה אינה בוקעת.

הרי מצינו שרבי יוסי סובר שטומאה טמונה אינה בוקעת ועולה.

ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי שבמקום אחר מצינו שגם הוא סובר את הדין דטומאה טמונה בוקעת ועולה?

דתנן במסכת אהלות: הכלב שאכל בשר אדם מת, ומת הכלב [שאילו היה הכלב חי, לא היה בשר המת שבכטנו מטמא, דטומאה בלועה היא], והיה הכלב מוטל על האפקופה מפתן הבית, וצוארו בתוך הבית וגופו בחוץ.

רבי מאיר אומר: אם יש בצוארו פותח טפח שרוחב הצואר הוא טפח (164), הרי הצואר נחשב כאהל, והוא מביא את הטומאה לתוך הבית, שהצד העליון של הכלב משמש כאהל להעברת הטומאה מהבטן [ששם נמצא הבשר המת] דרך הצואר והפה אל תוך הבית. [ואף על פי שחלל הצואר מבפנים אין בו טפח, מכל מקום סובר רבי מאיר שרואין את פנים הצואר כאילו נחקק ונתרחב עד לטפח — תוספות].

ואם לאו, שרוחב הצואר הוא פחות מטפח, אינו מביא את הטומאה לבית, שפחות מטפח אינו נחשב לאהל כדי להביא את הטומאה.

רבי יוסי אומר: רואין את הטומאה היכן היא נמצאת בתוך הגוף של הכלב.

164. הר"ש במסכת אהלות שם כתב, שמשערים האם יש בצואר טפח על ידי חוט,

שם יש בהקיפו שלשה טפחים סימן שיש בו רוחב טפח. והקשה הרש"ש, הרי זה יהיה סימן

וקאמר ליה לרבי מאיר: הא דקאמרת דכי יש בצוארו אפילו בצד החיצון פותח טפה, מביא את הטומאה לבית, אנן — בטר חללה אזלינן.

ודקא אמרת על האסקופה כולה הבית טמא, שמסתימת דבריך משמע שאפילו אם פי הכלב מונח על החלק החיצוני של האסקופה גם כן כל הבית טמא, לפי שכל רוחב האסקופה נחשבת כתוך הבית, שאם יש שם מת כל הבית טמא,

על זה אני אומר: דוקא אם פי הכלב מכנגד השקוף מאותו מקום שהדלת שוקפת [נוקשת] בו בסגירתה ולפנים, הבית טמא.

אבל מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור. שאותו חלק נחשב כמחוץ לבית.

רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא במתניתין: רבי יוסי אומר: רואין את חלל הטומאה, וכשינויא דרבא.

והוינן בה: ומאן הוא התנא דפליג עליה דרבי יוסי ואומר דאהל לא נקרא "נוגע" (165)?

ומשנינן: רבי שמעון הוא!

דתניא: רבי שמעון אומר: כל הטומאות קכו-ב שפורשות מהמת, כגון, כזית בשר, אבר

הבית טמא. שאף על פי שהצואר אין בו שיעור אהל, הרי הבית עצמו מאהיל על הטומאה, שהרי הטומאה טמונה, שאין לה חלל טפח מעליה, ובוקעת ועולה לתוך הבית.

ושמע מינה, דרבי יוסי סבר טומאה טמונה בוקעת. וקשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי, שלגבי חבילי מיטה ולגבי תיבת המגדל אמר רבי יוסי דטומאה טמונה אינה בוקעת, ולגבי כלב שמת אמר טומאה טמונה בוקעת?

ומתריצין: אמר רבא: רבי יוסי לא קאי על "אין בצוארה פותח טפח", כי בזה אפילו הטומאה בפנים הבית טהור, שלפי רבי יוסי טומאה טמונה אינה בוקעת. אלא על מה שאמר רבי מאיר דאם יש בצד החיצון של הצואר רוחב טפח הוא מביא את הטומאה לבית, על זה פליג רבי יוסי, וקאמר שדוקא אם חלל הצואר מבפנים הוא טפח יש עליו דין אהל להביא את הטומאה. אך אם רק הצד החיצון הוא טפח ובחלל בפנים אין רוחב טפח אינו נחשב כאהל להביא את הטומאה.

והאי "רואין את הטומאה" דקאמר רבי יוסי היינו רואין את חלל מקום הטומאה קתני, האם יש בו טפח אם לא.

וסיום דבריו "מכנגד השקוף ולפנים" הוא ענין אחר וכדמפרש —

ורבי יוסי בתרתי פליג.

רש"ש כאן מה שכתב על דברי הרא"ש.

165. רש"י פירש דמקשינן על התנא שהובא לעיל, שאם נגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל

שיש בקוטר שלו טפח, אך עדיין אין בו טפח על טפח בגובה טפח, שהרי רק הצד העליון יש בו גובה טפח? ובאמת הרא"ש שם כתב, שצריך שיהא בהקיפו ארבעה טפחים וחומש. וראה